

De radio communicatie

Samengesteld door J. Ph. Poley,
Hoofdingenieur Phys. Laboratorium R.V.O.-T.N.O.
te 's-Gravenhage.

Overdruk uit :

Gebroken dijken; Goeree-Overflakkee en de ramp van 1 Febr:53
Middelharnis, Flakkeesche drukkerij Boomsma, 1954.
pp 84-87

Waar door het watergeweld der overstroming vrijwel alle telefoonverbindingen op het eiland reeds direct werden verbroken en vanuit Middelharnis via een overgebleven lijn slechts gebrekkig contact met het vasteland kon worden onderhouden, werden reeds op Zondag 1 Februari door de Burgemeester van Middelharnis, de heer D. Rijnders, bij regeringsinstanties enkele radiozend-ontvangers aangevraagd, teneinde de communicatie te verbeteren.

Voordat echter aan dit verzoek gevolg kon worden gegeven, kon onder leiding van schrijver dezes een op eigen initiatief tot stand gekomen verbinding worden gelegd tussen Middelharnis en Hellevoetsluis. Van het tot stand komen van deze radioverbinding, alsmede van de betekenis en de verdere ontwikkeling der communicatie over het eiland gedurende de volgende dagen wordt hieronder een overzicht gegeven.

Op Maandag 2 Februari vertrok een groep personeel van het Fysisch Laboratorium Rijksverdedigings-Organisatie T.N.O., Vlake van Waalsdorp, te 's-Gravenhage met communicatie-materieel, met opdracht zich ter beschikking te stellen van desbetreffende instanties, teneinde hulp te kunnen verlenen in de rampgebieden.

Het transport geschiedde met een auto van het Phys. Lab., en met een door het Hoofdbestuur der P.T.T. ter beschikking gestelde wagen der Bijz. Radio-Dienst. Het radio-materieel bestond uit twee Motorola zendontvangers, werkend op een frequentie van 159 Mc/s.

Van het Hoofdbureau van Politie te Rotterdam werd de aanwijzing verkregen dat 's-Gravendeel verbinding nodig had. Aldaar aangekomen bleek dat de burgemeester verheugd was verbinding te hebben, doch dat het dorp reeds voor $\frac{4}{5}$ was geëvacueerd en er slechts één bericht was door te geven: „geen verdere hulp meer zenden”.

Daarna werd besloten een zelfstandig opererende groep te vormen en een eigen bestemming te zoeken. De groep werd onder leiding gesteld van ir J. Ph. Poley. Door hem werd besloten onverwijld naar Hellevoetsluis te gaan, teneinde te trachten in de achterliggende rampgebieden Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland hulp te verlenen.

Onderweg naar Hellevoetsluis kon per mobilfoon nog een bericht worden gerelayeerd van een post in Bruinisse naar Rotterdam, waarin om drinkwater en medicamenten werd verzocht; een der eerste contacten met Schouwen-Duiveland.

Omstreeks 18.30 uur arriveerde de groep te Hellevoetsluis. Daar bleek geen enkele rechtstreekse radio- of telefoonverbinding te bestaan met Middelharnis, zodat besloten werd een vaste post in te richten in het tramstation in Hellevoetsluis en een post ter beschikking te stellen van de burgemeester van Middelharnis. Inmiddels werd de helpende hand geboden bij het in bedrijf stellen van een marinezender, welke contact moest opnemen met een marinepost in Stellendam.

Toen te \pm 23.30 uur transport naar Middelharnis mogelijk bleek werden de twee posten gevormd. Radiopost 45 A, welke zich te Hellevoetsluis zou installeren en Radiopost 45 B, ter beschikking van de burgemeester van Middelharnis.

45 B werd te \pm 00.15 uur afgezet aan het havenhoofd te Middelharnis. Daar er verder geen transport

was moest te voet de Marine te Middelharnis gewaarschuwd worden, die voor verdere overbrenging zorg droeg. Te 3.15 arriveerde 45 B in het gemeentehuis. Na overleg met de burgemeester werd besloten de post te installeren in de raadzaal en als vaste verbinding Middelharnis-Hellevoetsluis te laten functioneren, gezien het vitale belang van deze verbinding voor aanvoer naar en afvoer uit de bedreigde gebieden op Goeree-Overflakkee.

Op Dinsdag 3 Februari '53 te 04.00 uur kwam 45 B in de lucht en vrijwel direct werd, tot algemene opluchting en blijdschap, contact met 45 A verkregen. Van dit ogenblik af is de verbinding voortdurend in bedrijf geweest; over deze verbinding werd de gehele evacuatie via Middelharnis en de aanvoer van levensmiddelen, kleding, medicamenten, zandzakken, militaire assistentie, R.K.-hulpcolonnen en drinkwater geregeld.

Tevens werd de verbinding benut voor het via mobilfoon 45 doorgeven van alle berichten voor andere plaatsen, als Rotterdam, Utrecht, den Haag en van mededelingen bestemd voor instanties als R.V.D., Rijkswaterstaat, Radio Hilversum, Scheveningen Radio, Rode Kruis, Ahoy-hallen, opererende vliegtuigen, helicopters e.d., alsmede van meldingen betreffende de situatie op verschillende plaatsen op het eiland.

Gezien de ligging der beide radioposten kreeg het werk van 45 B meer een regelend en organiserend karakter, terwijl op de schouders van 45 A meer de effectuering kwam te rusten der door 45 B gegeven aanwijzingen, in de vorm van regeling der transportvolgorde, zorg voor aanwezigheid van bussen voor directe afvoer van evacués, aanvragen van concrete benodigde materialen in het binnenland (zandzakken, benzine, enz.)

Details van het werk.

a. Transporten.

De wijze waarop post 45 A in het bijzonder de eerste dag, toen er nog vrijwel niets georganiseerd was, kans heeft gezien bepaalde transporten, door de burgemeester van Middelharnis als urgent verklaard, soms tegen de wil van de Marine cdt. te Hellevoetsluis in, toch verscheept te krijgen, is boven alle lof verheven. Altijd stonden de bussen klaar voor transport, altijd was het mogelijk goederen, aangevoerd in voor de dijk te Middelharnis veel te zware transportwagens, over te laden in transportschepen, steeds was er tijdig bericht van aankomst van bepaald hulpmateriaal.

Hierbij werd veel hulp ondervonden van het militaire personeel. Wachtmeester Groenendijk der Artillerie heeft hierin een niet naar waarde te schatten rol gespeeld met zijn onverstoorbare kalmte en zijn onvermoeibare assistentie. De heer J. J. Smits uit Rhoon heeft vrijwel continu bij post 45 A gefunctioneerd als

organisator van het transport. Hem was niets te veel of onmogelijk. Speciaal dient hierbij genoemd zijn organisatie van het noodtransport naar Den Bommel.

Het werk van post 45 B breidde zich zeer snel uit. Met het aanbreken van de dag en het binnenstromen van berichten uit het achterland van Goeree-Overflakkee groeide het aantal benodigde materialen en gewenste voorraden sterk. Hoewel voor de algemene berichten en leiding direct afhankelijk van de instructies van de burgemeester, kreeg het werk van deze post t.a.v. de regeling der transporten en aanvoer een vrij zelfstandig karakter. Puttend uit kennis van binnengekomen berichten omtrent bepaalde aanwezige hoeveelheden medicamenten, materiaal, R.K.-personeel, benzine, olie e.d., in verschillende plaatsen op het vasteland, konden deze direct door 45 B naar plaatsen op Flakkee worden gedirigeerd, waar deze gevraagd, dan wel noodzakelijk waren.

Het is niet in het minst aan deze verbinding te danken geweest, dat Goeree-Overflakkee van alle getroffen eilanden het snelst bevoorrad kon worden met het juiste materieel voor herstellings- en opruimwerkzaamheden.

Vooral de laatste dagen is langs deze weg veel gedaan kunnen worden om telegrammen te achterhalen, welke weliswaar door bevoegde personen waren opgegeven, doch die bij informatie ter plaatse op onjuiste inlichtingen bleken te berusten, en waardoor aanleiding tot paniekstemming zou hebben kunnen ontstaan. Voorts konden verscheidene malen verkeerde zendingen via droppings worden voorkomen.

Een aantal gegevens uit de honderden doorgegeven meldingen kunnen wellicht een indruk geven van de omvang der transporten, via de kanalen van 45 A en 45 B verwerkt:

duizenden evacu es, tientallen tonnen levensmiddelen en kindervoedsel, tientallen tonnen kleding en dekens, grote hoeveelheden verbindingsmateriaal, honderdduizenden zandzakken, medicamenten als penicilline, bloedplasma e.d., tientallen lichtaggregaten, duizenden liters olie, benzine, honderden waterlaarzen, enkele Dukws en amphibievaartuigen, rubberboten, vlotten, destructiewagens, draglines en bulldozers, lijkkasten, duizenden ijzeren rijplaten voor wegdekversteving, duizenden liters drinkwater, honderden mannen van het Rode Kruis, verpleegsters enz.

b. Verbindingen.

De snelle uitbreiding der werkzaamheden en het ontbreken van een goede telefoonverbinding maakten een aparte verbinding met het havenhoofd zeer gewenst, in het bijzonder toen door de Marine Cdt. Hellevoetsluis op verzoek van de burgemeester van Middelharnis de ltz 1 van der Star tot coördinatie-officier in de haven van Middelharnis werd benoemd ter regeling van het

scheepsverkeer. Hiertoe werd Dinsdagavond de hulp ingeroepen van de Cdt Verbindingstroepen, de majoor Vader, die direct een aantal SCR 300-sets ter beschikking stelde voor het inrichten van een hulpnet, met onze post 45 B als hoofdpst. De post DEF werd hoofdpst van dit bijnet. Hiervan werd tevens gebruik gemaakt om verbinding te onderhouden met een aantal uitrukcolleges, die de ontzetting van Oude en Nieuwe Tonge uit hun isolement, alsmede de hulpverlening aan den Bommel, waar de toestand kritiek werd, ten doel hadden.

De verbinding met het droog gebleven Dirksland, zeer belangrijk door het daar aanwezige ziekenhuis, kon, zij het ook moeizaam, worden onderhouden met de door ons daarheen gedirigeerde mobilfoon 38 in de Volkswagen van de heer van Speyk, via ons mobilfoonnet.

Voorts werd, via dit zelfde net, op Woensdagavond contact gemaakt met Herkingen met de door ons op een dukw geplaatste particuliere mobilfoon 244.

Tegelijk met onze zendapparatuur werden twee Rode Kruis mobilfoons overgebracht naar Middelharnis. Hiervan werd  en geplaatst in een andere kamer van het gemeentehuis. Deze post onderhield moeizaam verbinding met Vlaardingen (Hoofdpst R.K.) en met zijn bijpost, welke in den Bommel werd geplaatst.

Laat in de avond van Dinsdag 3 Februari werd een op verzoek van de Commissaris der Koningin ter beschikking gestelde politiezender in het Raadhuis van Middelharnis in werking gesteld. Deze zender fungeerde als hoofdpst van een politieverbindingsnet met 4 bijposten te Goeree, Stellendam, Ooltgensplaat en Oude Tonge. De berichten uit deze plaatsen, bestemd voor landelijke kennisneming werden door deze politie-zender nu direct doorgegeven aan zijn hoofdpst in Vlaardingen, die over een telexverbinding en aansluiting op het landelijk politienet beschikte.

In uitstekende samenwerking met deze politiepost konden de via dit net binnenkomende wensen betreffende aan- en afvoer voor vele plaatsen op het eiland via onze verbinding worden doorgegeven naar Hellevoetsluis en kon voor uitvoering worden zorggedragen.

Na enkele dagen kon ook dit net worden uitgebreid door het in werking stellen van politie-zend-ontvangers in Nieuwe Tonge, Stad aan 't Haringvliet, Dirksland en Den Bommel, terwijl de zender in Goeree werd verplaatst naar Ouddorp. Hiermede was de communicatie over het gehele eiland voorlopig verzekerd.

Teneinde de volkomen geisoleerde bevolking van Oude en Nieuwe Tonge uit haar isolement te verlossen werd door de Burgemeester van Middelharnis besloten op Woensdag enkele expedities daarheen te zenden. Met deze uitruk-colleges werd contact onderhouden via de post DEF van ons hulpnet met door de colleges mee te voeren SCR-300 sets. Door een gebrek in de organi-

satie kon eerst Woensdagavond het eerste bericht van een der groepen worden opgevangen.

Het totale gebied, bestreken door het radio-net vanuit het gemeentehuis in Middelharnis is aangegeven in schema II op blz. 88.

Tevens dient nog het contact vermeld te worden, dat via onze communicatie kon worden onderhouden met opererende vliegtuigen en helicopters. Via dit kanaal waren directe instructies en verzoeken aan de piloten mogelijk.

Waar op deze wijze naar verhouding reeds spoedig met een belangrijk deel van het eiland communicatie weer mogelijk was behoefde Goeree-Overflakkee slechts op bescheiden wijze gebruik te maken van het landelijke amateur-radio-noodnet, dat o.l.v. de heer van Schendel der Bijz. Radio Dienst op Dinsdag 3 Februari in de aether kwam. Vanuit Goeree (PAoGOE en PAoGSW) Ooltgensplaat en den Bommel zorgden radio-amateurs voor de doorgave van berichten uit deze plaatsen. Goeree stond zo tot 10 Februari in directe verbinding met de coördinatie-stations PAoGY 1 en 2 in den Haag, terwijl Ooltgensplaat en den Bommel op een frequentie van 74 Mc/s contact hadden met PAoNOI, werkend uit het hoofdkwartier van het Rode Kruis in Rotterdam. Deze laatste verbindingen werden op 14 Februari overgenomen door het reeds vermelde Politie-net.

Bijzondere vermelding verdient wel de verbinding die de heer F. A. Bakker uit Hellevoetsluis, werkend met de nog ongeteste apparatuur van het jacht „May Be”, reeds op Zondag tot stand bracht met een groep Urker vissersschepen in de haven van Breskens. Door de directe hulpverlening van deze vissers aan het in nood verkerende Stellendam, gevolg van dit radiocontact, zijn vele mensenlevens gespaard. Op Zondag en Maandag heeft deze zender vele aanwijzingen bij het red-

dingswerk kunnen verstrekken en verscheidene berichten doorgegeven.

Afwikkeling der radio-verbindingen.

Dank zij de snel sterker wordende toevoer van verbindingsmateriaal en de grote activiteit der P.T.T. bij het herstellen der verbroken verbindingen kon na verloop van enkele dagen het improvisatie-karakter der communicatie langzamerhand verdwijnen en kon worden overgegaan op semi-permanente radioverbindingen, dan wel herstelde permanente telefoonlijnen.

De aflossing voor de posten 45 A en 45 B, welke Woensdagavond de oorspronkelijke bezetting na ruim 40 uur onafgebroken dienst kon vervangen, behoefde dan ook nog slechts gedurende een dag haar diensten te verlenen.

Nadat de telefoonverbinding tussen Middelharnis en Hellevoetsluis in de avond van de 5e Februari was hersteld kon dan ook met de afwikkeling van de Phys. Lab.-verbinding worden begonnen. Op verzoek van de Marine-Commandant te Hellevoetsluis bleef de communicatie via dit kanaal nog enige tijd gehandhaafd voor Marine-doeleinden, doch op Vrijdag 6 Februari kon ze definitief worden afgesloten.

Slechts de semi-permanente politieverbinding bleef gehandhaafd om het contact met de andere plaatsen op het eiland te verzekeren. Op 18 Februari kon ook deze verbinding worden verbroken, omdat de normale communicatie weer mogelijk was. Hiermede behoorde het radio-noodnet Goeree-Overflakkee tot het verleden.

Dat de hulp via de radio-communicatie op Goeree-Overflakkee zo effectief heeft mogen zijn, kon slechts worden bereikt door aller gezamenlijke inspanning, welke onder Gods zegen tot dit resultaat heeft geleid.

Wassenaar, Juli 1953.

